

‘Het is de kunst
elkaar het
leven te
geven’

Is er een toekomst voor religieuzen na de crisis van corona? Dat is de vraag bij alle verhalen in dit nummer over kloosters in tijden van beproeving. Twee antwoorden klinken hier; van de Missiezusters van het Heilig Bloed, die vijf zusters verloren en toch hun stembriefjes inleverden voor het generaal kapittel. En van de Zusters van Liefde in Tilburg. Ondanks hun vele overledenen zetten ze als een sterke familie in op vitaliteit. Verhalen over doorleven, die de namen van de overledenen omarmen.

Zusters van Liefde, Tilburg

‘Na de achtste uitvaart werd er gewoon gestemd voor het provinciaal kapittel’

TEKST LEO FIJEN

Elkaar in leven houden, niet toestaan dat de ander indut en zo vitaal in je roeping blijven staan. Dat is het wat ik in hen bewonder, juist in deze moeilijke tijd.’ Aan het woord is Judith de Raat, bestuurssecretaris van de Nederlandse provincie van de Zusters van Liefde aan de Oude Dijk in Tilburg. Jaren geleden kwam ze als gespreksleider van het OverlegOrgaan binnen en nu is ze niet meer weg te denken bij de zusters. Ze spreekt deze woorden uit tijdens het hoogtepunt van de coronacrisis. Er stierven dertien zusters en dat sloeg een gat in de gemeenschap, van 139 gingen ze naar 126 leden.

De gemeenschap is als een familie en die familie heeft het zwaar. Judith hield haar hart vast, even dacht ze te zien dat de vitaliteit wankelde. ‘Het was te veel voor de zusters. Vooral toen er enkele overleden van wie het bestuur dat echt niet verwacht had. Toen werd het verdriet even te groot en leek het erop dat de vitaliteit ook aangetast was. En juist die vitaliteit is het wezenskenmerk van deze gemeenschap. Ik denk wel eens: zo zouden we allemaal moeten leven, met constituties en leefregels, steeds in gesprek met elkaar, met idealen die je drijven en met mensen die je niet zelf hebt uitgezocht. Als je hiervoor kiest en als je voelt dat dit je levensweg is, dan kun je hier tot bloei komen. Ook op hoge leeftijd en zelfs in moeilijke tijden. We weten

niet wat deze aanslag op langere termijn zal betekenen, maar midden in de pandemie vonden de zusters het van groot belang dat er gestemd werd voor de afvaardiging voor het provinciaal kapittel. Dat heeft grote indruk op me gemaakt: twee weken van vier uitvaarten achter elkaar en de zusters leveren 95 ingevulde stembriefjes in. Kijk, dat is vitaliteit. Dat is weten dat je leeft, ook als je dierbare en onmisbare medezusters moet begraven. Zulke dingen met dezelfde zorg en aandacht blijven doen, ook dat is religieus leven. Dat vind ik groots aan hun leven. Net als de verhuizing van vorig jaar, waarbij 62 zusters naar nieuwe appartementen op eigen terrein verhuisden, is het een teken van grote vitaliteit. Ik houd van hen. Het gemeenschapsleven is geen makkelijke exercitie, maar je doet het als familie. Dat maakt je sterk om zelfs een afscheid als dit te kunnen dragen.’

‘De zusters volgden de uitvaarten, die goed waren voorbereid door onze pastores, op hun kamer via de interne televisie. Als de overledene door de kloostertuin heen naar het kerkhof werd gedragen, stonden we op anderhalve meter van elkaar langs het tuinpad, als erehaag voor de overledene. Zo kon je op afstand blijven en toch diep verbonden zijn. De zusters gaven het beste van zichzelf bij het afscheid nemen en ook dat is vitaliteit. Het is de dragende kracht van deze congregatie: de kunst om elkaar het leven te geven.’ □